
Цифрова трансформація освітньої діяльності вчителя української мови та літератури: сучасний тренд чи вимога сьогодення

*Колосовська Тетяна,
учитель української мови та літератури
комунального закладу «Харківський ліцей №140
Харківської міської ради», спеціаліст вищої
категорії, учитель-методист
kolosovskaya1967@gmail.com*

*Курганська Світлана,
учитель української мови та літератури
комунального закладу «Харківський ліцей №140
Харківської міської ради», спеціаліст вищої
категорії, учитель-методист
17sweta71@gmail.com*

Сучасність потребує від учителя бути весь час у пошуку чогось нового, з метою підвищення ефективності освітнього процесу, пошуку нових форм, прийомів і методів, які б допомагали зацікавити учнів, розвинути інтелектуальний та творчий потенціал, активізувати пізнавальну діяльність, дозволили би кожному учневі проявити активність, творчість.

Значущість цифрової трансформації освітнього процесу спричинена глобальними процесами переходу до цифрового суспільства. Обґрунтовано необхідність створення інфраструктури, нормативно-методичної бази, яка сприятиме забезпеченню реалізації пріоритетних проєктів цифрової трансформації освіти. Виділено основні тенденції цифрової трансформації у поступі освітніх процесів. Застосування цифрових технологій в освіті сьогодні є однією з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Цифрові технології дозволяють інтенсифікувати освітній процес, зробити його мобільним, диференційованим і пристосованим до реалій сучасності [4].

Цифрова трансформація освітньої діяльності вчителів стала актуальною темою в умовах швидкого розвитку технологій. Як досвідчені вчителі української мови та літератури ми спостерігали, як цифрові інструменти змінюють підходи до навчання, роблячи його більш інтерактивним і доступним.

Одним з основних інструментів, які ми почали активно використовувати, є платформи для онлайн-навчання, такі як Google Classroom, Zoom та Edmodo. Ці інструменти допомагають не лише в організації освітнього процесу, але й у створенні комфортного середовища для учнів.

Так, під час вивчення поезії Тараса Шевченка було організовано вебінар, на якому учні могли представити свої інтерпретації віршів. Використовуючи Zoom, ми змогли провести живу дискусію, що стимулювало учнів до глибшого аналізу текстів.

Використання інтерактивних ресурсів, таких як Kahoot! і Quizizz, стало важливою частиною нашої викладацької практики. Ці платформи дозволяють створювати вікторини, які зацікавлюють учнів і допомагають перевірити знання в ігровій формі.

Після вивчення теми «Літературні напрями» провели вікторину на платформі Kahoot!, де учні змагалися між собою, відповідаючи на питання про основні риси

кожного напрямку. Це не тільки підвищило мотивацію, але й сприяло кращому запам'ятовуванню матеріалу.

Цифрові технології також відкрили нові можливості для віртуальних екскурсій. Систематично організовуємо віртуальні подорожі до музеїв, пов'язаних з українською літературою, що дозволяє учням візуально ознайомитися з експонатами.

Під час вивчення творчості Лесі Українки ми відвідали віртуальний музей її імені. Учні мали можливість переглядати експонати й обговорювати їх у реальному часі, що створило відчуття присутності.

Цифрова трансформація освітньої діяльності вчителя української мови та літератури відкриває нові горизонти для навчання. Ми переконалися, що інтеграція цифрових технологій в освітній процес робить його більш ефективним і цікавим. Важливо не лише використовувати нові інструменти, але й адаптувати їх до потреб і можливостей учнів, щоб забезпечити якісне навчання.

Цифрова трансформація в освіті має безліч переваг, які позитивно впливають на навчальний процес учителів української мови та літератури.

Нижче наведені детальні приклади кожної з переваг.

Доступність

Цифрові ресурси забезпечують учням доступ до навчальних матеріалів у будь-який час і з будь-якого місця. Це особливо важливо в умовах дистанційного навчання.

Використовуючи Google Classroom, Human, можна завантажувати лекції, презентації та додаткові матеріали. Учні можуть переглядати їх у зручний для себе час, що дозволяє їм повторювати матеріал перед контрольними або НМТ. Це особливо допомагає тим учням, які могли пропустити уроки через хворобу чи інші обставини.

Інтерактивність

Цифрові інструменти сприяють активнішому залученню учнів у навчальний процес. Інтерактивні елементи роблять уроки більш динамічними та цікавими.

Під час вивчення творчості Івана Франка використовуємо платформу Quizizz для створення інтерактивних тестів. Учні можуть змагатися між собою, отримуючи бали за швидкість і правильність відповідей. Це створює здорову конкуренцію та підвищує інтерес до теми.

Індивідуалізація

Цифрові технології дозволяють адаптувати навчальні матеріали до потреб усіх учнів, ураховуючи їх індивідуальні особливості та темп навчання. Використовуємо платформу Seesaw, де учні можуть завантажувати свої роботи, отримувати коментарі та рекомендації. Це дозволяє відстежувати прогрес кожного учня й надавати індивідуальні завдання з урахуванням їхніх сильних і слабких сторін. Наприклад, один учень міг отримати завдання з написання есе, а інший – з підготовки презентації на основі прочитаного твору.

Співпраця

Цифрові платформи сприяють співпраці між учнями, що допомагає розвивати командні навички.

Ми організували проектну роботу на платформі Padlet, де учні могли спільно працювати над проектом про українських письменників. Вони додавали свої знахідки, зображення та коментарі. Це не лише покращило їхнє розуміння теми, але й навчило працювати в команді.

Мотивація

Цифрові технології можуть значно підвищити мотивацію учнів до навчання. Варто запровадити систему «гейміфікації» в освітній процес, використовуючи платформу ClassDojo. Учні отримували бали за активність, участь у дискусіях і виконання домашніх завдань. Наприкінці кожного місяця найактивніші нагороджуються невеличкими призами, що стимулює їх до більшої активності.

Зворотний зв'язок

Цифрові інструменти дозволяють швидко отримувати зворотний зв'язок від учнів, що полегшує корекцію навчального процесу.

Використовуючи Google Forms, можна створити анонімні опитування для учнів, щоб дізнатися їхню думку про уроки. Це допомагає зрозуміти, які теми викликали труднощі, та вчасно вносити корективи.

Цифрова трансформація не лише модернізує освітній процес, але й сприяє розвитку учнів у різних аспектах. Використання цифрових інструментів дозволяє створити більш інтерактивне, доступне та індивідуалізоване навчання, що, у свою чергу, підвищує мотивацію та залученість учнів. Цей підхід робить навчання української мови та літератури більш актуальним і ефективним у сучасному світі.

Використання штучного інтелекту (ШІ) в навчанні української мови відкриває нові можливості для вчителів і учнів. Ось кілька прикладів, як ШІ може застосовуватися в процесі навчання.

Персоналізоване навчання

Платформи на основі ШІ, такі як Duolingo, можуть адаптувати навчальний процес під індивідуальні потреби учнів. Алгоритми аналізують успішність учня/учениці, їх слабкі місця та пропонують відповідні завдання для покращення.

Автоматизоване перевірення

ШІ-системи, такі як Grammarly, можуть аналізувати тексти на українській мові, виявляти граматичні, стилістичні та орфографічні помилки. Це дозволяє учням отримувати миттєвий фідбек на свої роботи, що сприяє їхньому розвитку.

Генерація контенту

ШІ може використовуватися для створення навчальних матеріалів. Наприклад, системи на основі GPT можуть генерувати вправи та тести на основі заданих тем. Це дозволяє вчителям швидко створювати контент, адаптуючи його під потреби класу.

Чат-боти для практики мови

Чат-боти, такі як «Lingodeer», можуть допомагати учням практикувати розмовну українську мову. Учні можуть спілкуватися з ботом, отримуючи відповіді на свої питання, і вдосконалювати мовні/мовленнєві навички.

Віртуальні асистенти

Віртуальні асистенти, такі як Siri або Google Assistant, можуть допомагати з вивченням іншомовних, застарілих або діалектних слів і фразеологізмів. Учні можуть запитувати про значення слів, їхнє вживання в реченнях, а також отримувати рекомендації щодо літератури, якою можуть скористатися.

Аналіз емоційного стану учнів

Деякі системи ШІ можуть аналізувати емоційний стан учнів під час навчання за допомогою відеокамер і алгоритмів розпізнавання облич. Це дозволяє вчителям краще розуміти, коли учні відчувають труднощі, й адаптувати свій підхід.

Інтерактивні навчальні платформи

Платформи на основі ШІ, такі як «Kahoot!» або «Quizizz», дозволяють створювати інтерактивні вікторини для учнів. Вони можуть бути адаптовані під різні рівні знань та інтереси учнів, що робить навчання більш захопливим.

Упровадження штучного інтелекту в навчання української мови відкриває нові горизонти для педагогів і учнів. Застосування цих технологій може суттєво підвищити ефективність навчального процесу, зробивши його більш індивідуалізованим, інтерактивним і доступним. Це не лише підвищує мотивацію учнів, але й сприяє глибшому засвоєнню матеріалу.

Хоча штучний інтелект (ШІ) має багато переваг в освіті, його використання також має певні недоліки.

Обмежена контекстуальність

ШІ може не завжди розуміти контекст, у якому вживаються слова чи фрази. Це може призводити до помилок у розумінні та тлумаченні, особливо в мовах із багатозначними словами.

Алгоритм може неправильно інтерпретувати ідіоми або фразеологізми, що можуть бути важливими для глибшого розуміння української мови.

Відсутність емоційного інтелекту

ШІ не здатен розпізнавати емоції учнів або реагувати на них. Це може призвести до недостатньої підтримки учнів у важкі моменти, коли їм потрібна емоційна підтримка або мотивація.

Якщо учень відчуває труднощі або стрес під час навчання, ШІ не зможе вчасно виявити це і надати необхідну допомогу.

Залежність від технологій

Залежність від ШІ може призвести до зниження критичного мислення та аналітичних навичок учнів. Учні можуть покладатися на технології для виконання завдань, замість того, щоб розвивати власні навички.

Учні можуть використовувати автоматизовані перекладачі для виконання завдань, не намагаючись самостійно зрозуміти матеріал.

Проблеми з доступом

Не всі учні мають рівний доступ до технологій та Інтернету. Це може створити цифровий розрив і призвести до нерівності в освіті.

Учні із сільських або прифронтових регіонів можуть не мати доступу до пристроїв або стабільного Інтернету, що обмежує їх можливості для навчання.

Вартість упровадження

Упровадження ШІ в освітній процес може вимагати значних фінансових витрат на програмне забезпечення, навчання вчителів і модернізацію інфраструктури.

Школи можуть не мати достатніх ресурсів для впровадження сучасних технологій, що обмежує можливості використання ШІ.

Питання конфіденційності

Використання ШІ може порушувати питання конфіденційності даних учнів. Якщо платформи збирають особисту інформацію, це може викликати занепокоєння у батьків і вчителів.

Дані про успішність учнів можуть бути використані не за призначенням або потрапити в руки третіх осіб.

Хоча штучний інтелект має потенціал значно покращити освітній процес, важливо враховувати його недоліки. Баланс між використанням технологій і традиційними методами навчання може допомогти мінімізувати ризики та забезпечити ефективність освітнього процесу.

Як же зменшити залежність від штучного інтелекту під час навчання?

Зменшення залежності від штучного інтелекту (ШІ) в навчанні є важливим аспектом, щоб забезпечити всебічний розвиток учнів. Ось кілька стратегій, які можуть допомогти досягти цього.

Використання традиційних навчальних методів

Поєднання сучасних технологій з традиційними підходами до навчання може допомогти зробити навчальний процес більш різноманітним.

Використання класичних підручників, літературних творів і навчальних посібників нарівні з цифровими ресурсами.

Розвиток критичного мислення

Заохочення учнів до самостійного аналізу та оцінки інформації допоможе їм стати більш незалежними.

Проведення дискусій, дебатів і аналітичні завдання, де учні повинні обґрунтувати свої думки без використання ШІ.

Залучення до проєктної діяльності

Проєкти, що вимагають дослідження, збору інформації та її аналізу, можуть зменшити залежність від технологій.

Створення групових проєктів, де учні повинні особисто збирати дані та аналізувати їх, замість використання автоматизованих систем.

Заохочення самостійного навчання

Спонування учнів до самостійного пошуку інформації може допомогти їм розвивати незалежність.

Завдання на дослідження теми, де учні мають самостійно знайти джерела інформації, користуючись бібліотекою або іншими ресурсами.

Розвиток навичок письма та читання

Зосередження на розвитку навичок письма та читання допоможе учням краще сприймати матеріал без допомоги ШІ.

Регулярні письмові роботи, такі як есе, рецензії на книжки, творчі завдання, що сприяють глибокому розумінню матеріалу.

Використання помірної технології

Замість повного переходу на цифрові платформи, можна використовувати технології в помірних обсягах.

Упровадження технологій лише для певних завдань, таких як вікторини або опитування, але не для всього навчального процесу.

Оцінка та зворотний зв'язок

Регулярне надання зворотного зв'язку допоможе учням зрозуміти, де вони можуть покращити свої навички без залежності від технологій.

Проводити оцінювання робіт без використання автоматизованих систем, акцентуючи увагу на особистому розвитку учнів.

Заохочення колективної роботи

Залучення учнів до групової роботи може допомогти їм навчатися один від одного та розвивати соціальні навички.

Проекти, які вимагають співпраці, де учні повинні працювати разом, щоб досягти спільної мети без використання ІІІ.

Зменшення залежності від штучного інтелекту в навчальному процесі вимагає балансу між використанням технологій та традиційними методами навчання. Розвиток критичного мислення, самостійності та соціальних навичок допоможе учням стати більш незалежними й готовими до викликів сучасного світу.

Застосування новітніх технологій в освітньому процесі, безумовно, змінює ролі учасників. Здобувачі освіти вже не тільки об'єкти навчання, вони стають суб'єктами освітнього процесу. Водночас учителі мають постійно змінювати способи та методи викладання, виконуючи роль тьютора, ментора чи коуча.

Цифрова трансформація – це складний процес, який є набагато більшим, ніж просто технологія, вона вимагає участі на всіх рівнях – від зацікавлених сторін і закладів освіти до вчителів і учнів, щоб стати головним поворотним моментом для організації. Повна модифікація освітнього сектору за допомогою інноваційних цифрових інструментів дозволить учителям забезпечувати комплексне та захоплююче навчання для всіх учнів і підготувати їх до майбутнього.

Список використаних джерел

1. Бедов А. М. Цифровізації освіти – впровадження в освітній процес. URL: <https://infourok.ru/cifrovizacii-obrazovaniya-vnedrenie-v-obrazovatelnyy-process>
2. Деміда Б., Сагайдак С., Копіл І. Система дистанційного навчання: огляд, аналіз, вибір. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. URL: <http://ena.lp.edu.ua/Lviv-Polytechnic-National-University-Institutional>
3. Штучний інтелект – революція, чи утопія? URL: https://www.imena.ua/blog/airevolution/?gclid=CjwKCAiApuCrBhAuEiwA8VJ6JjNWKVLpjygyjv_PC04
4. Цифрова трансформація: навіщо вона потрібна? URL: <https://business.diaa.gov.ua/>
5. Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу : аналіт. зап. / В. С. Куйбіда, О. М. Петроє, Л. І. Федулова, Г. О. Андрощук. Київ : НАДУ, 2019. 28 с.
6. Фамілярська Л. Діджиталізація процесу педагогіки партнерства в умовах нової української школи. *Матеріали науково-практичної конференції «Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ»*. URL: <https://conf.zippo.net.ua/?p=152>